

בראשית פרק מט

(ח) יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף איבך ישפתחו לך בני אביך: (ט) גור אריה יהודה מטורף בני עליה כרע רבץ פאריה וכלביא מי קימונו: (י) לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא <שילה> שילו ולו יקחת עמים: (יא) אסרי לגפן <עירה> עירו ולשרקה בני אתנו כפס ביין לבשו ובדם ענבים <סותה> סותו: (יב) חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב:

הש"

(ח) יהודה אתה יודוך אחיך - לפי שהוכיח את הראשונים בקנטורים התחיל יהודה לסוג לאחוריו (שלא יוכיחנו על מעשה תמר) וקראו יעקב בדברי רצוי יהודה לא אתה כמותם: **ידך בערף אויבך** - בימי דוד, שנאמר (ש"ב כב מא) ואויבי תתה לי עורף: **בני אביך** - על שם שהיו מנשים הרבה לא אמר בני אמך, כדרך שאמר יצחק (לעיל כו כט): (ט) גור אריה - על דוד נתנבא, בתחלה גור (שמואל ב' ה ב) בהיות שאול מלך עלינו אתה הייתה המוציא והמביא את ישראל, ולבסוף אריה כשהמליכוהו עליהם, וזהו שתרגם אונקלוס שלטון יהא בשרויא, בתחלתו: **מטרף** - ממה שחשדתיך (לעיל לו לג) בטרף טרף יוסף חיה רעה אכלתהו, וזהו יהודה שנמשל לאריה: בני עליה - סלקת את עצמך, ואמרת (שם כו) מה בצע וגוי. וכן מהריגת תמר שהודה (לעיל לח כו) צדקה ממני, לפיכך כרע רבץ וגוי בימי שלמה (מ"א ה ה) איש תחת גפנו וגוי: (י) לא יסור שבט מיהודה - מדוד ואילך, אלו ראשי גליות שבבבל שרודים את העם בשבט שממונים על פי המלכות: **ומחקק מבין רגליו** - תלמידים, אלו נשיאי ארץ ישראל: **עד כי יבא שילה** - מלך המשיח שהמלוכה שלו, וכן תרגם אונקלוס. ומדרש אגדה שילו, שי לו, שנאמר (תהלים עו יב) יובילו שי למורא: **ולו יקחת עמים** - אסיפת עמים, שהיו"ד עיקר היא ביסוד, כמו (יחזקאל כח יז) יפעתך, ופעמים שנופלת ממנו, וכמה אותיות משמשות בלשון זה והם נקראים עיקר נופל, כגון נוי"ן של נוגף ושל נושך ואל"ף (איוב יג יז) שבאחותי באזניכם, (יחזקאל כא כ) ושבאבחת חרב (מ"ב ד ב) ואסוך שמן. אף זה יקחת עמים, אסיפת עמים, שנאמר (ישעיהו יא ז) אליו גוים ידרשו, ודומה לו (משלי ל יז) עין תלעג לאב ותבוז ליקחת אם, לקבוץ קמטים שבפנים מפני זקנתה. ובתלמוד (יבמות קו ב) דיתבי ומקהו אקהתא בשוקי דנהרדעא, ויכול היה לומר קהיית עמים: (יא) **אסרי לגפן עירה** - נתנבא על ארץ יהודה שתהא מושכת יין כמעייין, איש יהודה יאסור לגפן עיר אחד ויטענו מגפן אחת, ומשורק אחד בן אתון אחד: **שורקה** - זמורה ארוכה, קוריידי"א בלע"ז [עריס]: **כנס ביין** - כל זה לשון רבוי יין: **סותה** - לשון מין בגד הוא, ואין לו דמיון במקרא: **אסרי** - כמו אוסר, דוגמתו (תהלים קיג ז) מקימי מעפר דל, (שם קכג א) היושבי בשמים, וכן בני אתונו כענין זה. ואונקלוס תרגם במלך המשיח. גפן הם ישראל, עירה זו ירושלים. שורקה אלו ישראל (ירמיה ב כא) ואנכי נטעתך שורק: **בני אתונו** - יבנון היכליה, לשון שער האיתון בספר יחזקאל (מ טו). ועוד תרגמו בפנים אחרים גפן אלו צדיקים. בני אתונו עבדי אורייתא באולפן, על שם (שופטים ה ז) רוכבי אתונות צחורות. [כבס ביין היא] ארגון טב לבושהי, דומה ליין, וצבעונין הוא לשון סותה שהאשה לובשתו ומסיתה בהן את הזכר ליתן עיניו בה. ואף רבותינו פירשו בתלמוד לשון הסתת שכרות במסכת כתובות (דף קיא ב) ועל היין, שמא תאמר אינו מרוה, תלמוד לומר סותה: (יב) **חכלילי** - לשון אודם כתרגומו וכן (משלי כג כט) למי חכלילות עינים, שכן דרך שותי יין עיניהם מאדימין: **מחלב** - מרוב חלב [שיהא בארצו מרעה טוב לעדרי צאן, וכן פירוש המקרא אדום עינים היא מרוב יין, ולבן שנים היא מרוב חלב]. ולפי תרגומו עינים לשון הרים, שמשם צופים למרחוק. ועוד תרגמו בפנים אחרות לשון מעינות וקילוח היקבים. נעווהי, יקבים שלו, ולשון ארמי הוא במסכת עבודה זרה (דף עד ב) נעוא ארתחו. יחוורן בקעתיה, תרגם שנים לשון (ש"א יד ד) שני הסלעים:

Rabbi Brovender's Shiur is sponsored in memory of Mr. Gerald Moskowitz z"l by his family.
לעי"נ גרשון אלטר בן יהודה וולף ז"ל

Visit www.atid.org/shiur for audio recordings, Podcasts, or to sign-up to receive sources in advance.
Visit www.WebYeshiva.org to sign up for Rabbi Brovender's fully interactive, online Yeshiva.